

ADAM A. ZYCH (RED.), *Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności*, t. 3, Stowarzyszenie Thesaurus Silesiae – Skarb Śląski, Katowice 2017, ss. 560

W trakcie naszego życia nabywamy bezcennego doświadczenia życiowego i zawodowego. Od urodzenia do późnej starości pełnimy różne role społeczne, które wraz z rozwojem dostosowują się do społecznych potrzeb. Niekiedy mamy mniej szczęścia, gdy los potraktuje nas mniej łaskawie i wówczas naszemu życiu towarzyszy niepełnosprawność, która staje się naszą codziennością. Recenzowa-

na publikacja zbiorowa, zatytułowana *Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności*, to trzeci tom pięcioczęściowego dzieła, poświęconego środowisku osób starszych, starzejących się i niepełnosprawnych. Niniejszy zbiór, jak dotąd, jest pierwszym i długo oczekiwanym opracowaniem dotyczącym rzeczowej problematyki. Obejmuje on litery P-Ś oraz liczy 560 stron, na których zamieszczono łącznie 243 hasła i noty biograficzne.

W skład zespołu autorskiego recenzowanej *Encyklopedii* wchodzi osoby o bogatym dorobku z dziedziny: gerontologii i geriatry, różnych działów medycyny, polityki społecznej i pracy socjalnej, czy nauk o zdrowiu, a także specjaliści zajmujący się niepełnosprawnościami oraz prawnicy, psychologowie i pedagodzy, reprezentujący pedagogikę specjalną i jej szczegółowe dyscypliny. Już sam tytuł zachęca do sięgnięcia po niniejszą pozycję. *Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności* nie tylko przyciąga swoją interesującą treścią, ale także czołowąką polskich profesorów zajmujących się tematyką senioralną i niepełnosprawnością. Wystarczy wymienić Osoby następujące: Barbarę Bień, Beatę Ewę Bugajską, Olę Czerniawską, Małgorzatę i Jerzego Halickich, Stanisława Z. Kowalika, Elżbietę Kowską-Dubas, Wiesława Osińskiego, Annę Skalską, Annę Skrzek, Marię Straś-Romanowską, Zofię Szarotę, Piotra Szukalskiego, Elżbietę Trafiałek i wiele innych.

Ta wyjątkowa praca zbiorowa skierowana jest nie tylko do środowiska seniorów i osób z niepełnosprawnościami, ale również do szerokiego grona odbiorców, takich jak: naukowcy, lekarze, prawnicy, pracownicy socjalni, doktoranci, studenci medycyny, pracy socjalnej, pielęgniarstwa, pedagogiki, opiekunów osób starszych i innych, bowiem znaleźć w niej można hasła i informacje charakteryzujące problemy, które mogą dotyczyć dowolnej grupy społecznej. Każdy w trakcie swojego życia doświadcza dylematów, z którymi trudno sobie poradzić. Recenzowane opracowanie zawiera istotne zagadnienia, takie jak na przykład „strata bliskiej osoby i żaloba”, „stres”, „psychoterapia kryzysowa”. Czy te hasła zarezerwowane są wyłącznie dla grupy seniorów? Naszym zdaniem – nie. Świadczy to jedynie o uniwersalności zbioru.

Jesteśmy tylko ludźmi, każdy z nas ma inną wrażliwość, inną psychikę, odmienne reakcje na pojawiające się wydarzenia. Borykamy się ze swoimi słabościami, problemami, uczuciami i tym podobnymi. Dlatego, warto zapoznać się z *Encyklopedią* i mieć w zasięgu gotowy, możliwy scenariusz naszej rzeczywistości.

Nasze zainteresowania zagadnieniami dotyczącymi osób niepełnosprawnych, starszych i starzejących się oraz prowadzona działalność społeczna upoważnia nas do napisania recenzji niniejszej publikacji. Pojawienie się na rynku wydawniczym tej *Encyklopedii* dobrze wypełniło dotychczasową lukę poznawczą dotyczącą wskazanych wcześniej grup społecznych. Dlatego, bardzo ucieszył nas fakt wydania niniejszego opracowania i możliwość sięgnięcia po kolejny, tym razem trzeci tom kolekcji, z którym uważnie się zapoznaliśmy. Jego treść nie tylko zachwycała nas przepięknym i barwnym językiem, ale także wyczerpującym i profesjonalnym objaśnieniem poruszanych tematów. Zawarte w nim hasła opatrzone są obszernymi opisami, a nie, jak to zazwyczaj bywa w typowych encyklopediach, krótką definicją. Autorzy poszczególnych artykułów przeglądowych,

bo tak należy rozpatrywać hasła, zadbali o ich pełne opisy z różnych obszarów nauki zajmujących się kondycją biopsychospołeczną człowieka.

Encyklopedia przyciąga uwagę Czytelnika szykownym wyglądem i solidnym wykonaniem. Zielony kolor okładki oraz tytuł napisany złotymi literami nadaje całości elegancji i wytworności.

W opisywanym dziele można znaleźć między innymi informacje z wielu obszarów życia z zakresu opieki i/lub pomocy związanej z działalnością instytucjonalną, jak też indywidualną na rzecz osób starszych, starzejących się i niepełnosprawnych. Niniejsze opracowanie może pomóc zrozumieć wiele nurtujących problemów społecznych i skłonić Czytelnika do refleksji na temat tej grupy osób oraz poruszanych zagadnień. *Encyklopedia* jest dziełem zespołu autorskiego jako dojrzałej i zaangażowanej wersji holistycznego myślenia o środowisku seniorów i osób niepełnosprawnych.

Czytając spis haseł zawartych w omawianym tomie, można odnieść wrażenie, że są one skategoryzowane i umieszczone w określonym porządku. Naszym zdaniem, do najważniejszych kategorii należą: rozwiązania instytucjonalne, polityka społeczna, choroby, organizacje pozarządowe, psychologia, wszelakie poradnictwo (szczególnie geragogiczne), projekty wspierające osoby starsze i niepełnosprawne, zagrożenia, terapie, rehabilitacja, problemy życia codziennego, ludzkie tragedie, potrzeby egzystencjalne, pełnienie ról społecznych, religie i poglądy na świat, problemy socjologiczne i tym podobne.

Merytoryczna część publikacji rozpoczyna się hasłem „pamięć serca”, które przyciąga uwagę Czytelnika i zachęca do lektury oraz wnikliwego jej studiowania. Książka kończy się niemniej ważnymi tematami, jak „Światowy Dzień Alzheimera” i „Światowy Dzień Parkinsona”, które stanowią swego rodzaju hołd za ponoszenie niewyobrażalnych wysiłków i kosztów przez najbliższych chorego oraz za towarzyszenie człowiekowi w chorobie odbierającej mu tożsamość.

Encyklopedia odpowiada na palące potrzeby coraz szybciej starzejącego się polskiego społeczeństwa. Niniejsze opracowanie zawiera przegląd najważniejszych zapisów związanych z przedmiotową problematyką, których podstawą stały się stanowiska polskich i zagranicznych naukowców.

Czasu nie da się jednak zatrzymać. Niejednokrotnie można spotkać się z obojętnością przedstawicieli grupy aktywnej zawodowo w zakresie starości i niepełnosprawności, którzy sądzą, że „dziś” ich tego typu problemy nie dotyczą, tylko ich sąsiadów, znajomych lub obcych ludzi. Boją się myśleć o nieszczęśliwym wypadku, chorobie, wieku emerytalnym, ale to już „jutro” może okazać się „dziś”. Dlatego, warto pochylić się nad *Encyklopedią starości, starzenia się i niepełnosprawności* oraz poddać refleksjom nad upływem czasu i problemami, jakie niesie on ze sobą...

Izabela Zapalska

ORCID 0000-0003-1185-5832

Jarostaw Grzebyk

ORCID 0000-0003-2556-127X